

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ: ОЦІНЮВАННЯ ТА НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В умовах бюджетної децентралізації та передання низки повноважень з держави на місця, особливо важливим є визначення внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на життя населення в межах регіонів для виділення ризиків та загроз, властивим саме досліджуваній території з метою визначення напрямів та заходів мінімізації наслідків їх реалізації. Негативні зовнішні фактори разом із посиленням внутрішніх загроз мають значний вплив і зумовлюють зростання диференціації регіонів України за рівнем соціально-економічного розвитку. У зв'язку з цим врахування особливостей та потенціалу регіону й визначення шляхів і засобів забезпечення соціально-економічної безпеки потребують її аналізу та оцінювання, що і визначило актуальність досліджень у цьому напрямі.

У рамках науково-дослідної теми «Методологічні засади забезпечення соціально-економічної безпеки регіону» (Project ID: 0118U001096), яка виконується за рахунок видатків державного бюджету у 2018-2019 рр. на кафедрі фінансів і банківської справи Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка визначено зміст поняття «соціально-економічна безпека регіону», передумови оцінювання соціально-економічної безпеки регіону, розроблено правила обґрунтування відбору показників моделі оцінювання [1, 3, 4]. На основі аналізу існуючих підходів до оцінювання соціально-економічної безпеки регіону нами запропоновано блок-схему оцінювання соціально-економічної безпеки регіону (рис. 1) [3 – 7].

Соціально-економічна безпека регіону у межах захисного підходу розглядається, як захищеність інтересів регіону в цілому, і його мешканців, зокрема, від негативного впливу внутрішніх та зовнішніх загроз, також вживання превентивних заходів щодо їх попередження і захист прав і свобод громадян для забезпечення їх належного рівня [1, 2].

Найбільш поширеними підходами до оцінювання соціально-економічної безпеки регіону є функціональний (або комплексний), індикаторний, рейтинговий, індексний, таксономічний та моделювання. Найрозповсюдженішим в оцінюванні соціально-економічної безпеки регіону є функціональний (або комплексний) підхід, що зумовлено комплексним характером оцінюваного явища, завдяки чому виникає необхідність його декомпозиції на простіші складові.

Оцінювання соціально-економічної безпеки регіону за функціональним підходом полягає у знаходженні її часткових (проміжних) оцінок за кожною складовою з наступною їхньою інтеграцією [3].

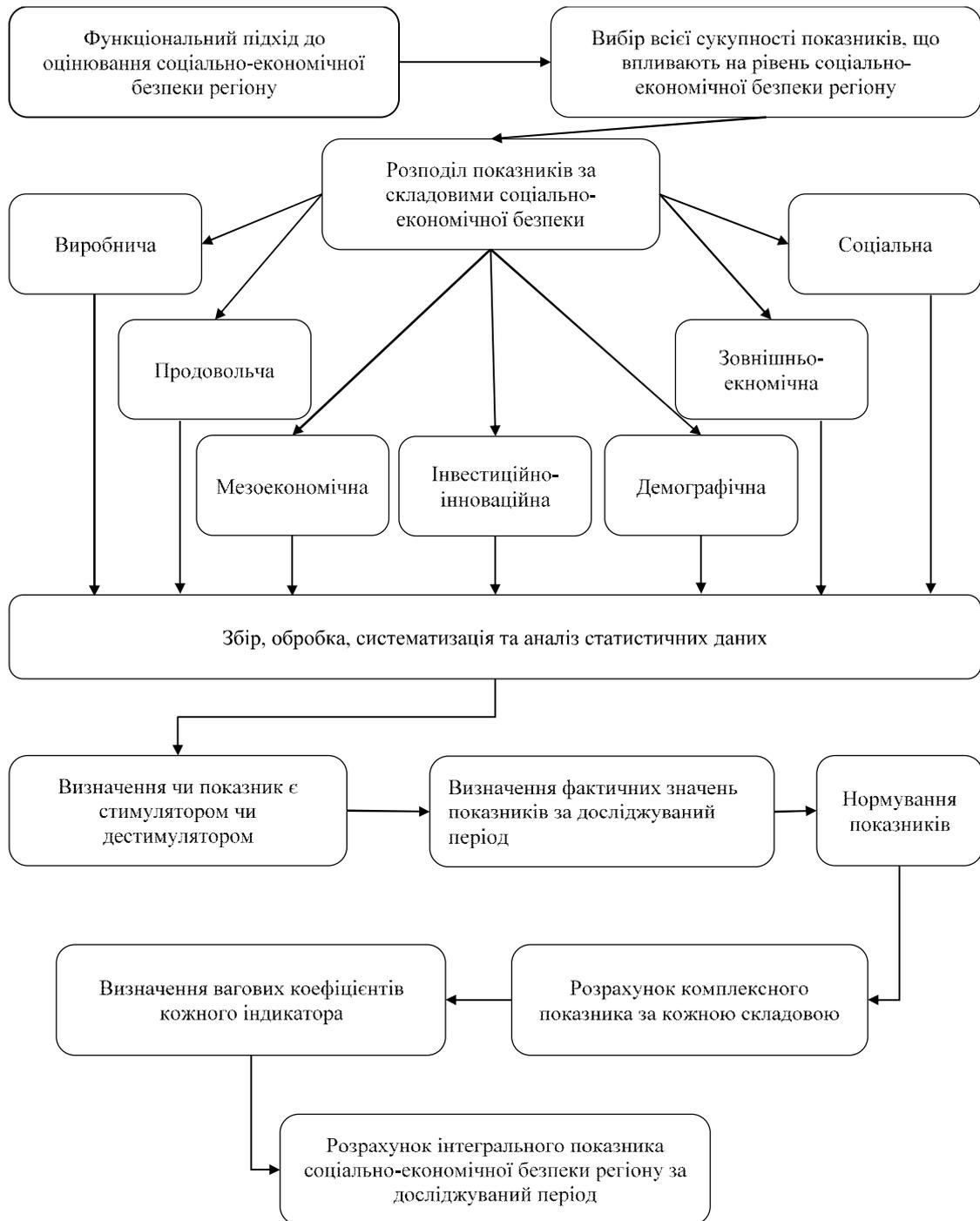

Рис. 1 Блок-схема оцінювання соціально-економічної безпеки регіону за функціональним підходом

На основі аналізу і узагальнення існуючих підходів нами запропоновано складові для оцінювання соціально-економічної безпеки регіону: виробничу, продовольчу, інвестиційно-інноваційну, соціальну, мезоекономічну, зовнішньоекономічну та демографічну, по кожній з яких здійснено вибір індикаторів, що відповідають вимогам спадковості, надійності, можливості виміру, узгодженості. Важливою характеристикою відібраних показників є можливість аналізу в часі та вимір регіональної диференціації.

За приведеною блок-схемою розраховуються як інтегральна оцінка соціально-економічної безпеки регіону в цілому, так й оцінки за кожною складовою, що сприяє виявленню складових з найнижчими оцінками і сприяє визначенню напрямів та заходів забезпечення соціально-економічної безпеки регіону.

Таким чином, соціально-економічний розвиток регіону можливий за умови забезпечення соціально-економічної безпеки та потребує наявності оціночного апарату з метою визначення напрямів та суб'єктів використання цих оцінок.

Література

1. Козаченко Г. В., Буколова В. В. Соціально-економічна безпека регіону: поняття та особливості дослідження. *Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: монографія в 3 т. / за заг. ред. В. О. Онищенко, Г. В. Козаченко. Полтава: ПолтНТУ, 2018. Т. 2. С. 169–179.*

2. Супруненко А. С. Сутність соціально-економічної безпеки регіону. *Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: матеріали V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнародною участю 20 грудня 2018 р.– 20 січня 2019 р. (електрон. текст. дані). Полтава : ПолНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2019. С. 38-40.*

3. Козаченко Г. В., Буколова В. В. Аналіз підходів до оцінювання соціально-економічної безпеки регіону. *Проблеми економіки. 2018. №1. С. 150-157.*

4. Козаченко Г. В., Буколова В. В. Модель оцінювання соціально-економічної безпеки регіону. *Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2017. Т. 22. Вип. 8 (61). С. 96-100.*

5. Онищенко В. О., Завора Т. М., Чепурний О. В. Соціальна безпека регіону: теоретичні та прикладні аспекти: монографія. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 275 с.

6. Завора Т. М. Теоретико-методичні підходи до оцінювання рівня національної безпеки у соціальній сфері в умовах системної трансформації і розвитку. *Економіка і регіон. 2015. № 6 (55). С. 34–41.*

7. Завора Т.М. Чепурний О.В. Комплексна система моніторингу соціальної безпеки регіону. *Соціально-економічні проблеми адаптації реального сектора в сучасних умовах: матеріали I Міжнародної наук.-практ. конф. Донецьк: Цифрова типографія. 2013. С. 20–23.*

8. Супруненко А. С. Напрями підвищення ефективності соціального захисту населення в контексті забезпечення соціальної безпеки. // *Молодий вчений. 2017. № 4 (31). С. 67–73.*